

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:

Egész évre 28 kor., fél évre 14 kor., negyed évre 7 kor.,
egy hónapra 2 kor. 40 fillér. — Egyes szám ára 10 fillér.

Felolvas szerkesztő és kiadótulajdonos:

AJTAI K. ALBERT.

Szerkesztőség: Király-utca 6. sz.

A lap szellemi részét illető minden közlemény ide intézendő.

Kiadóhivatal: Deák Ferencz-utca 4. sz.

Megjelenik minden nap, az ünnepek és vasárnapok kivételével.

Hirdetések □ emként 10 fillér, nyílttér egy petit sor területenként 40 fillér.

Tíz év.

Kolozsvár, aug. 22.

Mióta a közutakról és vámokról alkotott törvény életbe lépett, tíz esztendő telt el. Rövid idő egy decennium arra, hogy az alatt egy nagy mű technikailag kivites-sék, de elég arra, hogy lerakassanak azok az alapok, a mikből a hozzáértő szem az egészre következtethet.

A nagy munka: Magyarország uthálózatának kiépítése. Jelentőségében első-rangu szükséglet. Olyan, mint akár az iskoláztatás, olyan, akár a mindennapi kenyér. Minden nép, mely a kulturának, a jólétnek, a hatalomnak bizonyos fokára emelkedett, legelső föladatának ismerte uthálózatának kiépítését.

Kétségen kívül, ez elsősorban is az állam biztonságának érdekében történt. Az ország katonai védelme megkövetelte, hogy minden s legkivált a fenyegetett pontokra a haderő gyorsan eljuthasson szükség esetén. Ámde már a rómaiak nemcsak a castrumokhoz, hanem a bányákhoz, az erdőkhez és szántóföldekhez is nagyszabású, hogy ezzel az új szóval éljünk: szolid kivitelű uthálózatot építettek.

A nyeresemények könnyű szállítása emeli a termelőhely értékét. Biztosítja a termékek értékesítését. Ezzel a közgazdaság minden ágára egyaránt hatalmas befolyást gyakorol.

A magyarországi utak kiépítése az összes kulturállamok között a legnehezebben indult meg. Szinte elképzelhetlen, hogy századok előtt miképpen tudtak virágzó kereskedelmet föntartani egyes hazai városok Konstantinápolytól Velenczéig és Lipcséig olyan úttalan-úton, a milyennek az Alföldön, vagy még a némileg jobb viszonyok közt levő Erdélyben is voltak. Igazi hadi utakat, kereskedelmi vonalakat a Kárpátok-övezte földön a rómaiak óta senki sem épített. A belforgalom lebonyolítására, egyes városoknak egymásközi közlekedésére épültek ugyan utak, de be kell ismernünk, hogy nagyon is kezdetleges hozzáértéssel.

Ezeknek a javítása, átépítése, az újabb mérnöki tudás által kijelölt áthelyezése nálunk a tizenkilencedik század derekán vette kezdetét. Az abszolút uralom egyik legterhesebb, de legüdvösebb intézkedése volt, hogy a megyéket és városokat rászorította az elhanyagolt utak jókarba hozására és kiépítésére. Az alkotmányos korszak az új állami élet alapjait lerakásával volt elfoglalva, — nem fordított hát megkiváncsolt figyelmet a közlekedési vonalak fejlesztésére.

Mig vasúthálózatunk kiépítése serényen haladt előre s tiszteletreméltó sikerrel versenyzett fejlődésében a közép-európai vasutakkal, addig kiválóképpen a helyi- és helyközi forgalom lebonyolítására hivatott utak építésében nagy hátramaradást konstatálhatunk.

Ezen a rendkívül érzett, szembevetendő hiányon kívánt segíteni törvényhozásunk az 1890. évi I. t.-cz.-kel, mely az egyes törvényhatóságok hatáskörébe utalta s szigorú köteletségévé tette a törvényhatósági uthálózatok tervezését, kiépítését és jókarban tartását.

Országsszerte el is készült a megyék uthálózatának térképe. Megállapították az utadót és meghatározták, hogy az ebből befolyó jövedelemből melyik utra mennyit lehet fordítani. Hozzáfogtak a munkához, — s a lefolyt tíz év alatt serény kezekkel sokat és határozottan nagyot végeztek.

A kereskedelmi miniszter által kiadott évi jelentések adataiból látjuk, hogy mily óriási összegek fordítottak évről-évre közutak építésére. Az állam és az autonóm hatóságok egyaránt messzemenő áldozatkészséget tanúsítottak közlekedési vonalaink kiépítésére. Sok millióra megy az az összeg, melyet tíz év alatt befektettek, de dúsan is kamatozik.

A földbirtok értéke országsszerte emelkedett. A nyeresemények nem csak piacot kaptak, a hol könnyen értékesíthetők, hanem, a messzebbreállítás megkönnyítésével nem lévén a helyi piacra utalva, értékben, eladási árban növekedtek is.

Van azonban az utak kiépítésének egy ága, a melyben nem tapasztaljuk azt a haladást, a melyet óhajtunk és várunk. A határbeli utakat értjük, a melyek az egyes dűlőkbe, az egyes parcellákhoz vezetnek, a melyek a falvakat, s azok határait össze-

TÁRCZA.

Egy „nagyságos ur“ sirja.

— Barcsay fejedelem sirhelyének kutatása. —

(Vége.)

A jó és okos nemzetiségi politika egyik alapföltétele az, hogy türelmetlenül, bántó módon ne ostromoljuk a hazai másajku népek nyelvét és semmiesetre se kényszerítsük rájuk a magunkét.

A köznép alsóbb rétegei talán sohasem, vagy legalább is igen hosszú idők lassu, kényszerrel-küli procezzusa tolyamán fognák megtanulni az állam nyelvét. Sok százezer ember él az országban, a ki a maga rendkívül szűkhatáru egész életében alig hallja valamikor a magyar szót. És milliók meg milliók vannak, a kiket szerényméretű életviszonyaik, kevésgényű szükségleteik, aprólkos ügyesbajaik csak egyszer-máskor utalnak arra, hogy konyítsanak valamit az állam nyelvéhez. Ezek aztán meg is tanulják azt az egy pár szót, a mire szükségük van a boltban, a piacon, a hatóságnál. De ez a nyelvismeret nem emelkedik egy ép mondat összehozásának magasságáig.

Az alsóbb rétegek még saját anyanyelvükből is csak annyit tanulnak meg, a mennyi elkerülhetetlen ahoz, hogy a maguk körében boldoguljanak. Ez a szükséglet vidékenként módosul. A gyalui, hunyadmegyei havasok oláh népének aránytalanul szegényebb, zagyvalékosabb a szótára, formátlanabb a mondatfűzése, mint például a fejlettebb igényekre utalt szebenvidéki, togarasi parasztnak. A havasi mőcz még ezt a szebenvidéki nyelvet se tudná hamarjában megtanulni. Hát még a saját intelligenciájának választékos nyelvét! Vagy épen az annyira nehéz magyar nyelvet!

Mondunk egy tanulságos példát. Az erdélyi szász nép nyelve vérbeli rokonságban van a némettel. A szászok századokon keresztül élt kizárólag német igazgatás alatt. Kulturája, irodalma német. Érzelmek a német fajhoz vonzzák, vagy legalább is nem ellenszenves előtte a német rokonság. Ezenkívül a szász köznép bizonyos magasabb kulturális fokon áll, tehát tud tanulni. Hozzá még jóformán egy területen él, sűrű csoportokban. Mindenekfölött pedig a szász idioma nehezebb, a külső érintkezésben használhatatlanabb, mint a német. És mindezek dacára egész tömbök vannak a szász köznépben, melyek egyáltalán nem tudják a német nyelvet.

Ez a példa elég nyomatékosan bizonyítja,

hogy a köznép bizonyos része nem képes elsajátítani még egy nyelvet. Nemcsak azért, mert nincs rá szüksége, de azért is, mert hiányzik nála az arra való érzék.

És a másajku nép felsőbb rétegei, az intelligencia?

No ezzel a kérdéssel még rövidebben lehet végezni. A ki kiemelkedik a köznépéből és magasabb kiképzést óhajt nyerni, hivatalt vállalni, közéleti szerepet vinni — annak ugyanis akvetlenül meg kell tanulnia az állam nyelvét, mert e nélkül nem boldogul. Nemcsak a hivatalnoki, ügyvédi, mérnöki, orvosi stb. pályákon, de már az ipari, kereskedelmi szakban se képes jól megélni, előrehaladni az, a ki nem ismeri a magyar nyelvet. Ha kényszerítők ezeket az elemeket, hogy ne tanuljanak magyarul, akkor is tanulnának. Sőt épen az vezetne igazán késhegyig menő nemzetiségi demonstrációkra, ha erőszakkal nehezen rájuk nézve a magyar nyelv-tanulást és így gátolnók őket abban, hogy az országban a szükségleteiknek s jogos igényeiknek megfelelő állásokhoz, befolyáshoz, kenyérkeresethez hozzájuthassanak.

Nincs is ma a nemzetiségek intelligenciájában számottevő ember, a ki ne beszélne, ne írna magyarul. És ezt az eredményt elértük volna dörgedelmes hazafias szónoklatok, dühös hirlapi

kötik. Mezőgazdaságunknak végtelen kára van abban, hogy ezeknek az utaknak a kiépítésére nem fordítanak kellő gondot.

Az érdekelt földtulajdonosok, a birtokosok és a községek szinte fáznak attól a gondolatától, hogy a temérdek rovat mellett még ezeknek a vonalaknak a kiépítésével, karban tartásával is terheljék magukat. Pedig jól tudják, hogy minden fillér, a melyet a határbeli utak kiépítésére fordítanak, a földjük értékét forintokkal neveli. Hanem kevés a fillér, senki sem szívesen adja ki, az bizonyos.

A helyi közigazgatás föladata oda hatni, hogy az állam testének ezek a hajszálvékony erecskéi megnyitassanak a fő erek táplálására, mert ezek nélkül az állami és törvényhatósági uthálózat csonka, tökéletlen és hiányos lesz mindörökké.

A testedző sport fejlődése a fővárosban és vidéken.

Kolozsvár, aug. 22.

I.

Egyik kolozsvári napilapban megjelent egy cikk, mely a kolozsvári és fővárosi sportéletet állítja szembe egymással, természetesen ez utóbbi igen nagy rovására.

Nagyon örültem e cikk elolvasásakor, nemcsak, mert belőle a kolozsvári sportélet ziláltsága teljesen kidomborodott, hanem mert láttam, hogy a cikk írója már nemcsak theoretice, de gyakorlatilag is belefogott az itteni állapotok megváltoztatásába s ezért elsősorban a fővárosi sportélet tanulmányozásába.

Mindenestre ez nagy lépés, mert Kolozsvár a sport terén annyira el van maradva, mint egyetlenegy nagyobb vidéki város sem.

Szeged, Pécs, Temesvár, Nagy-Becskerek, Győr, Arad, Sopron, Ujvidék, de legkivált Szabadka oly sportéletnek örvend, a mely a vidéki igényeket nagyon is kielégítheti.

Majdnem mindezen városban megfordultam egy néhány évvel ezelőtt, mint a Magyar Athletikai Club versenyzője és mindenütt fejlődött sportviszonyokra találtam. S főleg azt tapasztaltam,

hogy a modern athletika vívmányai előtt sehosem zárkóztak el.

Kolozsvár, ellenkezőleg, a sport minden ágában a maradiságot képviseli. A vívásról nem is beszélek, mert e tekintetben Kolozsvár régi rendszerevel egyedül áll az országban; de nem akarom, hogy valaki kenyéririgységgel vádoljon.

Sztankovits Szilárd, a Magyar Athletikai Szövetség titkára több ízben tudakozódott a kolozsvári sportélet felől, terve lévén az, hogy a szövetség nevében egy nemzetközi versenyt rendez itt Kolozsvárrt, de az az értesítés, hogy itt sem pálya, sem versenyző nincs, nagyon lehűtötte minden reményét. S mondhatom, hogy a fővárosi athleták, ha Kolozsvárról van szó, csak mosolyognak.

Természetes, hogy ennek az oka első sorban a közönség és a hatóságok, és bátran hozzátehetem még, hogy az egyetem vezetősége is.

Kolozsvárnak hatóságai, egyeteme és közönsége ugyszólván semmit se törődik a testi nevelés kérdésével, a mely fölött pedig manapság napirendre térni nem lehet.

Állításomnak bizonyítására nem hozom föl a külföldet; én is megelégszem a fővárossal, a mely nemcsak követi a külföldi nyugati államokat, hanem egyenesen Angliával, a sportok hazájával vonható párhuzamba.

A fővárosban nemcsak a hatóságok, hanem egyesek is igazi amerikai áldozatkészséggel hatnak oda, hogy a testi nevelés terén se maradjunk el semmiben sem a művelt nyugattól.

Például én József főherceg páratlan áldozatkészségét, a margitszigeti sporttelepet hozom föl. A M. A. C. (Magyar Athletikai Club) június 27-én megtartott rendkívüli közgyűlésének főtárgyát a margitszigeti sporttelep ügye képezte. — Sporttelep létesítése már régibb eszméje a M. A. C.-nak. Az első pályája az Országházban volt, a melyet 1898-ban a Ludovika Akadémia akkori parancsnoka, Csesznák Benő tábornok ritka áldozatkészséggel megnagyobbíttatott, és modernbb igényeknek megfelelően átalakíttatott. De a sportélet óriási fejlődése mellett a M. A. C. ezzel sem elégedhetett meg. A jelenlegi ügyvezető alelnöke dr. Krasznay Ferencz három év előtti székhelyében lépett föl mint kezdeményező, mióta ismételt megfordult közgyűlése-

ken, választmányi üléseken e téma, míg mostani konkrét alakját elnyerte. Néhai báró Atzél Bela kedvencz eszméje lebegett a club vezetői előtt: oly sporttelep létesítése, mely nemcsak a club momentán sportszükségleteinek megfelel, de alkalmas arra is, hogy a fokozódó igényekhez képest, további kiegészítést nyerhet, s a mely egyúttal az eddiginél fokozottabb mértékben lekösse a nagy közönség, nevezetesen pedig annak vezető osztályai figyelmét, tényleges működését a testedző sportok ügyének.

Hosszabb szóbeli tárgyalások eredményével foglalkozott a M. A. C. legutóbbi közgyűlése. Dr. Krasznay alelnök, ki Széchenyi Imre gróf alelnök társával együtt folytatta a tárgyalásokat a főhercegi uradalom képviselőivel, beszámolt az eddig történetéről, s kérte a közgyűlés meghatalmazását az elnökség részére a szerződés megkötésére.

Az eddigi megállapodások szerint a sporttelep a főhercegi uradalom létesíti. A Margitszigeti-híd lejárataról balra a Duna, a híd lejáró és a mostani kocsimegálló közötti területen 1/4 ang. mfdes athletikai gyeppálya, azonbelül football pálya létesül. A szélegyenesben a futó pálya és football pálya közt sáv tartatik fenn az ugró és súly- (kalapács diskos) dobási gyakorlatoknak. A futó pálya a szélegyenesben 7 m., a fordulóknál 5 m., széles. A szélegyenes a Duna között 60 m. hosszú tribün épül, mely körülbelül 1700 személynek nyújt helyet.

A tribün aljában több öltöző és fürdő helyiség nyer elhelyezést.

A tribüntől délre a Duna mellett épül a clubház, mely magas souterainjében tágas vívó terem, tornahelyiséget, öltöző helyiséget, fürdő medenczét, szolgálatást, a magasított földszinten a club társas céljára szolgáló tágas csarnokot, mely az emeletre is felterjed, továbbá több öltöző is tartalmaz.

Az emeleten vannak az adminisztratív helyiségek.

A sporttelep fenmaradó szabad területe lawn-tenis pályáknak, lövöldének van fenntartva, a szélegyenessel átellenes oldalon nagyobb, terraszerűleg emelkedő nézőtér van kontemplálva.

A sporttelepet football training pálya egészíti ki, melyen esetleg más sportok is gyakorolhatók lesznek.

czikkek, verejtékes nyelvtérjesztési programmok és fiúkák nélkül is. Az ilyesmiben tisztán és kizárólag az *életszükséglet*, az *egyéni természetes igények* vezetnek az embereket. A köznépeknek nincs szüksége az államnyelvre; tehát nem is tanulja meg mindaddig, a míg valamikor személyes érdekei, igényei *önként jövő* benső szükségérzettel erre rá nem vezetnek. Viszont az intelligenciának szüksége van a magyar nyelv ismeretére; tehát okvetlenül megtanulja azt és megtanulná akkor is, ha az ellenkezőre akarnók kényszeríteni.

*

Az ám! Csakhogy mi nem azért vagyunk *sógorságban* az — osztrákkal, hogy az efféle procezzusokat a maguk rendes, egyenes, természetes utjokon engednők lefolyni. Nemzetiségi politikánk irányítói, továbbá a sajtó, hatóságok, társadalmi tényezők nem egyszer vették mintaképül az osztrák-németek piszkálódó, hecczelődő, türelmetlenkedő, lenéző vagy — a másik végletben — tulságosan dédelgető, kedveskedő nemzetiségi politikáját, melynek egyik alapötusa az, hogy az államnyelv érdekeinek okvetlenül politikai hatalmi nyomással kell érvényt szerezni; és a többi nyelveket ilyen nyomással háttérbe szorítani.

Ezt az eszközeiben durva, kiméletlen vagy komikusan engedékeny, mindig szeszélyes, kap-

kodó s az elhatározó pillanatokban erőtlén politikát követte az osztrák-német előbb Magyarországon, majd az olasz tartományokban, Csehországban, Morvaországban, a lengyel tartományban stb. Mindenütt kudarcot vallott vele. Mindenütt ellenségévé tette a másajku népet. És ma odáig jutott ezzel a *hódító rendszerével*, hogy ma saját országában, saját faji érdekeit is csak küzdelemmel tudja érvényesíteni.

Magyarországon a XIX-ik század közepéig több mint két századon keresztül valósággal grasszált az osztrák-németesítés. Megpróbálták rajtunk az *átgyurást* tüzzel-vassal, üldözéssel, tömlöczcel, bitófával — és mindezeknél veszedelmesebb szép szóval, hizelgéssel, lekenyerezéssel, dédelgetéssel.

Mindazonáltal tud-e valaki esetet arra, hogy például egy magyar paraszt vagy kurtanemes valaha *némétte* lett volna? Lett az pedig oláhvá, szerbbé, tóttá fölös számban. És lesz, fájdalom, ma is. *De németté soha!*

Miért?

Azért, mert megérezték a politikai nyomást, a melylyel a német nyelvet rá akarják erőszakolni. Tehát félt ettől a nyelvtől, bizalmatlan lett iránta, majd pedig kigúnyolta, kinevette. És sohasem tanulta meg.

A magyar intelligencia egy része annak idején elnémetesedett. Nagyon elnémetesedett. So-

kan jótormán elfeledték anyanyelvüket. És mégis mi történt? Alig három évtized tökéletesen elegendő volt ahhoz, hogy tönkretegy századok germanizálási munkáját. Az erőszakosan vagy dédelgetéssel elhódított intelligencia mintegy varázsütésre visszamagyarosodott és az osztrák-német táradozásoknak csupán auni eredményük maradt hazánkban, hogy a magyarság a közéletben, a művészeti és társadalmi életben még mind e mai napig *ellenségként* üldözi a német nyelvet, holott tudjuk, hogy már nem tehet kárt senkiben és semmiben.

De bizony — van még egy *eredmény*. Az t. i. hogy a magyar nép *adomáiban* örökké fog élni ama komikus, kacagtató esetek gazdag gyűjteménye, a mikor a német *hódító* erőszakkal vagy kedveskedéssel próbálta belevetni a magyar emberbe a német szót és kulturát. Ezek az adomák igazi gyöngyei a magyar néphumornak.

Nem tehetek róla, de nem egyszer félek attól, hogy mi is belekerülünk a magyarosítási buzgalmunkkal az oláh, tót, szerb *népadomákba*. Épen úgy, mint a német.

Kell-e *adomára-valóbb* dolog, mint például az, hogy mindannyiszor jótormán országos örömban uszunk, ha egy oláh iskolás gyerek bema-golja és elmakogja a »Talpra magyar«-t — vagy pedig a tanító a vizsgára beledisputál a nem-

A mint látjuk, már ebben a formában is többet ölel fel e sporttelep, mint az eddigi ilyenmű létesítvényeinknél tapasztalhattuk, s a víz melletti fekvése a vízi sportok kultiválására is alkalmas helyet nyújt.

A sporttelep a club adatai alapján készült Korb és Giergl főhercegi építészek tervei szerint. Első sorban a M. A. C. céljait szolgálja, de alkalmat fog nyújtani más sportegyesületeknek is gyakorlatokra és versenyek rendezésére.

Megemlékszem még ezzel kapcsolatban a balatonföldvári sportterrről. A kies fekvésű balatoni fürdőhelyen még 1898-ban klubházat épített a M. A. C., mely ház legfőképp Széchenyi Imre és Viktor grófok támogatásának és fáradságos tevékenységének köszönte létesülését. A nemes grófi testvérpár azonban újabb áldozatkészséggel az idén állandó sportteret létesítettek a fürdő-parkban atletikai pályával, football térrel és tribünnel.

Sok ily lelkes és bőkezű maecenas kell még a magyar sportnak, s akkor Kolozsvárról is majd másként vélekednek az ország szívében.

Gerevics László egyetemi tanár
maecenas

HIREK.

Kolozsvár, aug. 22.

— **Orvosok gyűlése Bártfán.** A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése tegnap nyílt meg Bártfán. Berzeviczy Albert dr. a gyűlés elnöke még kedden megérkezett Bártfára, ép úgy Gulner Gyula államtitkár, Chyzer Kornél, kinek Bárdossy Gyula főispán és Rhody polgármester fogadtak. A gyűlésre mintegy 300 tag jött össze és 80-nál több előadást jelentettek be. Berzeviczy Albert dr. titkos tanácsos nyitotta meg a gyűlést, mire Prochnor József dr. egyetemi magántanár olvasta föl a titkári jelentést.

Ezután dr. Udránszky László, a kolozsvári egyetem jeles orvostanára mondott szép, emelkedett hangú emlékbeszédet, a hazai tudomány két kiváló elhunyt tudósáról: dr. Fodor József-ről, a közegészségügy nagyérdemű professzoráról és dr. Farkas Jenő kir. közegészségügyi fel-

ügyelőről. Végül dr. Horváth Géza muzeumi igazgatótól tartott előadást a »Malária és a szunyogok« czimen. A megnyitó közgyűlés után a vándorgyűlés tagjai megtekintették Bártfa fürdőt. Délután az orvosi szakosztály tartotta meg első gyűlését, melyen a megnyitó beszédet Dollinger Gyula dr. egyetemi tanár mondotta az orvosképzésről, melyben több reformot ajánlott a klinikai tanulásra vonatkozólag.

Képviselve vannak a vándorgyűlésen: a budapesti orvos-egylet, az orvosi kör, a természet-tudományi társulat, a kolozsvári egyetem, az Erdélyi Muzeum Egylet, az eperjesi Széchenyi-kör, a szepesi orvosi- és gyógyszerész egyet, a délmagyarországi természettudományi társulat, a nyitrai orvosi-egylet és gyógyszerész egyet, a turista-egylet, a Nemzeti-Muzeum, az újságírók egyesülete és Pécs, Nagyvárad, Temesvár városa. Budapestet Viola tanácsos képviseli. Prochnor titkár fölolvasta a jelentést és a pályamunkákról is referált. Maurer pályadíjat Konrád Jenő dr. elmeorvos »A magyarországi népfajok koponyaalkati viszonyai« czimű műve kapta. A rákbetegség pályamű elkészítésével megbízott Farkas Jenő meghalt. Helyébe dr. Köllner Károly miskolci kórházi orvost bízták meg a pályaművel. A nagyváradai pályadíjat Lovassy Sándor dr. »Gazdasági állattana« kapta meg.

Esterházy Kálmán gróf az Erdélyi Muzeum Egylet és Kolozsvár városa nevében a legközelebbi vándorgyűlést Kolozsvárra hívta meg, a mi nagy lelkesedést keltett. A meghívást elfogadták.

A felolvasás után banket volt 250 terítéssel. Berzeviczy a királyra mondott felköszöntőt és megemlékezett királynénk bártfai tartózkodásáról is. Beszéltek még: Chyzer, Schächter tanár, Esterházy Kálmán gróf, Ruffy, Smialovszky Valér, Bárdossy főispán, az alispán, a polgármester stb. Este 7 órakor tudományos estély volt vetített képekkel. Ezután mulatság volt.

— **Új tisztek Kolozsvárra.** A Kolozsvárra állomásozó helyőrség különböző legyverne meihöz a következő új tisztek neveztettek ki 1901. szept. 1-től számító ranggal:

Tiszthelyettesekké az 51 ik cs. és kir. gyalogezredhez: Löhr Frigyes, Konarék Károly, Goit-hardi Rüdiger, Weigel Ágoston. — A 23-ik vadász-zászlóaljhoz: Farkas József, Szekeres Jó-

zsef és Zimmer Károly. — A 35 ik tüzérezredhez: Handler Vilmos.

A 21-ik honvéd-gyalogezredhez a Ludovika-Akadémia végzett növendékei közül hadnagygyá Szarazajtai Incze Kálmánt; hadapród tiszthelyettesekké Nagy Sándort, Thelman Jánost és Horvát Győzőt nevezte ki ő Felsége.

— **A kolozsvári dohánygyár jubileuma.** A kolozsvári m. kir. dohánygyár ez évi augusztus hó 31-én üli ötven éves tenállásának emlékünnepe. Az ünnepség, melyen a m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság külön kiküldöttel képviselteti magát, igen fényesnek ígérkezik. Az érdekes munkások diszoklevelet kapnak. Az ünnep programja a következő: Augusztus hó 31-én reggel 9 órakor ünnepi istentisztelet a főtéri templomban. 10 órakor a m. kir. dohánygyár telepén ünnep: a) Hymnus, b) az igazgató megnyitó beszéde, c) a m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság kiküldöttjének beszéde és a diszoklevelek kiosztása, d) a munkások köszönete; előadva egy munkásnő által. e) Szózat. — Este 7 órakor a munkások dísz táncvigalma, a Lövvölde összes helyiségeiben.

— **Esküvő.** Tegnap délután tartotta esküvőjét Salvaggi V. Ernő szamosvölgyi vasuti tisztviselő Sárdi Ilona deési polg. leányiskolai tanítónővel, Sárdi Lőrincz banktisztviselő leányával.

— **A magyar egyházi zene diadala külföldön.** Az 1867-ben Witt Ferencztől Regensburgban alapított Caecilia egyesület az egyházi zene fejlesztésére, a melynek hazánkban is van fiókja, a napokban tartotta közgyűlését Regensburgban. Közvetlen forrásból vett hírek szerint, hazánkban is igen sokan vettek részt, név szerint a régi magyar egyházi énekek fáradhatatlan gyűjtője Bogisics Mihály esztergomi kanonok, czimz. püspök, a magyar fiók egyesület elnöke, a ki a közgyűlés első napján való önököllel tisztelték meg. Ott volt Majláth Gusztáv gr. püspök, a ki Szent István napján az ünnepélyes nagy misét mondotta. Ott volt Mayer Károly székesfehérvári kanonok, az egyházi zene lelkes terjesztője, dr. Bundala János a magyarországi egyesület igazgatója s az Egyházi Zene-közlöny bázgó szerkesztője stb.

— **Hűtlen díjnok.** A kolozsvári rendőrségnek szomorú sorsra vergődött rendőrdij-

zetiszin-pántlikás fiukba, leánykakba egy pár magyar mondatot! Az ilyen tanítókat és gyerekeket aztán valósággal elárasztjuk elismeréssel, adományokkal, mintha valami istentelenül nagy szolgálatot tettek volna a magyar nemzetnek.

Észre kellene vennünk, hogy az efféle és hasonló komikus evolúciók ártanak a nép szemében az államnyelv tekintélyének. És könnyen arra vezethetnek, hogy gúnyt űznek belőlünk. Pedig még annyit se érünk elálatuk, hogy az a gyerek legalább igazán meg is tanulja a magyar nyelvet.

Mindez nem eltérés e cikk tárgyától. Mert a fennebbiek elmondására azok a benyomások, tapasztalatok szolgáltattak alkalmul, a miket a muft pénteki Barcsay-ünnepélyen szerezhettünk.

Nem vonjuk le a következtetéseket és nem részletezzük, hogy mit kellene hát tenni. Ez nem is tartozik egy tárczaközlemény keretébe. Annyit azonban itt is még elmondhatunk, hogy a nemzetiségi vidékeken való hiábavaló, sőt kárttevő magyarosítási kísérletek helyett, a magyar kultúrpolitikának inkább arra kellene törekednie, hogy a magyar pontok kulturáját erősítse. A magyar igazságszolgáltatás és közigazgatás pedig gyors, pártatlan és mindenkor föltétlenül jóindulatu, barátságos eljárással intézze a nép ügyes-bajait. És kivált a köznép alsó rétegeit soha,

semmi körülmények közt ne zaklassuk a miatt, hogy nem tudja a magyar nyelvet. Ez egyfelől céltalan, mer: külső kényszer okán ugyse fogja azt megtanulni; másfelől veszedelmes, mert ellenséges indulatot támaszt az oktrojált nyelv ellen.

Még egy pár szót a kozmatelki szemle-út részleteiről.

Dr. Márki Sándor és dr. Posta Béla egyetemi tanárokon s Kelemen Lajos fiatal történetírón kívül, különösen a vidékbeli román papok, magyar és román birtokosok vettek élénken részt a sirhely kérdése körül lefolyt tanácskozásban. Négy román pap jelent meg, köztük Raicu esperes, mint a balázstálvi érsek képviselője. A tisztelendő urak buzgó közreműködése megkönnyítette a kérdés gyors tisztázását. Hosszu Pompeusz államépítészeti tönök és Pákey Lajos főmérnök azért hívtak meg a bizottságba, hogy a hely megsejmlélése alapján tervet adhassanak az állítandó emlékoszlopról.

Dr. Posta Béla, a ki készséggel vállalkozott, hogy a sirhelyen szükség esetén ásást eszközöl, felhasználta útját arra is, hogy több régi építkezést megtekintsen. Szászrégenben tüzetesen megvizsgálta a 14-ik század elején épült gotikus ev. luth. templomot, a hol művészettörténeti szempontból érdekes, becses részleteket talált. Megtekintette továbbá a kozmatelki g. kath. templo-

mot, melyről konstataulta, hogy Árpádkori román építmény.

A kozmatelki Barcsay-emlékfa mellett lefolyt ünnepélyről Vélits Zoltán mező-örményesi földbirtokos több fénykép-fölvételt készített, melyek valamelyik képes lapban fognak megjelenni.

A Keresztes Aurél körjegyző vendégszerető asztalánál elköltött villásreggeli után — Dózsa Endre alispán, Barcsay Domokos és Tamás, Papp Zoltán tekei főszolgabíró, Vélits Zoltán földbirtokos és a szemlebizottság tagjai kocsikon átmentek Bányiczára, hova ebédre voltak hívva gr. Bánffy Miklós orsz. képviselőhöz.

Az odavezető út nagyon jó volt. A mit a jelen esetben úgy kell értelmezni, hogy: ha csak egy kicsit rossz lett volna, aligha lehetett volna a helyenként 25, sőt 30 méteres emelkedésű mezei úton átkelni a bányiczai érdekes, szép völgykatlanba. De Dózsa alispán és Bánffy gróf lovai könnyen legyőzték a meredek, dűlős ut nehézségeit és a társaság gazdag ebéd mellett, a legjobb hangulatban töltött néhány órát a tekei orsz. képviselő regényes fekvésű, kényelmes udvarházában.

Estefelé a vendégek a házigazdával együtt ismét utrakeltek. Átkapaszkodván a völgykatlan tulsó hegyén, leszálltak az országútra, mely pompás erdők, szőlőhegyek közt gyönyörű szerpenti-

nokáról szól ez a hír, melyben egy jobb sorsra érdemes fiatal ember bűnéről számolunk be. A megtévelyedett fiatal ember, ki jó család gyermeke és joghallgató volt a kolozsvári egyetemen, *bélyegeket sikkasztott több száz korona értékben.* Az esetről, melyben most a hivatalos vizsgálat folyik, következőkben számol be tudósítónk:

Schiller Ede főkapitányi fogalmazó nemrég, a mint a régi rendőrségi aktákkal foglalatosskódott, észrevette, hogy a legtöbbről le van szedve a bélyeg. Egyidejűleg a kir. adóhivatal is több, a rendőrségtől odakerült aktát letelezett meg bélyeghiány címén. A gyanu *Kapcza* József iktatóra irányult, ki már hosszabb idő óta üzhetett bűnös manipulációit. Ezt azonban oly ügyesen és nagy körültekintéssel végezte nap-nap után, hogy hosszú ideig senki sem jött rá bűnére, a mi annál érthetőbb, mert nagyrészen különösen olyan aktáknál alkalmazta a körmonfont módon kieszelt bélyeglopásokat, melyek amugy is levéltárra kerültek és senki sem nézett többé feléjük. A hűtlen díjnok előbb csak pár fillér értékű bélyeget tulajdonított el, később azonban hova-tovább nagyobb mederben üzte az állam megrövidítését úgy, hogy az utóbbi időkben csak egy aktáról 96 korona értékű bélyeg árát lopta el. A rossz utra tévedt szerencsétlen fiatal ember úgy követte el a bélyeglopásokat, hogy régebbi, csak ritkán előkerülő aktákról leszedte a már felülbélyegzett bélyegeket, ezeket az új aktára ragasztotta és az új, szükségnek megfelelő keletű bélyegzőt rányomta, a bélyeg árát pedig a rossz társaságokban, melyekben az utóbbi időkben igen gyakran fordult meg, elpazarolta. Schiller Ede főkapitányi fogalmazó, mihelyt a dolognak nyomára jött, azonnal jelentést tett fölőttes hatóságának és *Kapczát* elbocsátották szolgálatából. A pénzügyigazgatóság szigorú vizsgálatot indított az ügyben és a vizsgálat vezetésével *Tósa* László pénzügyi titkár bizta meg. A rendőrség iktatóhivatalában és levéltárában tegnap reggel kezdte meg a rovincsolást *Tósa* pénzügyi titkár, ki Schiller főkapitányi fogalmazó segítségével minden aktát átvizsgál. A rovincsolást ma folytatták s már holnap valószínűleg befejezik. Már eddig is több száz koronára menő hiányt fedezett fel a vizsgáló biztos.

— **Megdorgált törvényhatóság.** Szil. goru és erélyes hangú leiratot intézett a belügyminiszter *Marosvásárhely* törvényhatósági bizottságához, a mely egy miniszteri rendeletét, a

nakban kanyarodik le a kerület székhelyére: *Tekébe*, mely mint egy csinos kis svájci városka terül el a völgy ölen.

Rövid pihenő után a társaság továbbkocsi-zott a télőrára fekvő *Nagyida* községbe, *Dózsa* Andre alispán birtokára.

Terjedelmes, jól gondozott, dús növényzetű park közepén emelkedik *Dózsa* alispán rendkívül izlésesen berendezett kastélya. A ház urnője lekötelező szívélyességgel fogadta vendégeit, kik másnap délben utaztak Szeretfalván keresztül vissza Kolozsvárra.

*

Igy jártuk meg Kozmatelkét, az egykori fejedelem-gyilkosság színhelyét.

A »nagyságos ur« sirján, abból az oláh föliratos, redves faoszlopból a *nemzetiségi béke*, a *testvéries egyetértés* virága fakadt ki. Gyöngye, kis növény; de ápoljuk szeretettel, türelemmel, — majd kinő az, nagyra.

Dózsa Andre alispán már hosszabb idő óta lankadatlan buzgalommal, czéltudatosan halad a *nemzetiségi békeszerzés* nehéz útján. A kozmatelki ünnepélyt és tanulságait is első sorban az ő kezdeményezésének köszönhetjük.

Erőt, kitartást kívánunk a dicsőséges munka folytatásához. Nincs annál fontosabb, nemesebb, hazafiasabb kötelesség, mint *barátságos együttérzésre* vezetni Magyarországot nepeit.

mely a városi vagyon- és pénzkezelésére vonatkozik, csak részben vett tudomásul.

»A város törvényhatósági bizottsága által, hozott határozatnak azon részét, melyben kimondatott, hogy a városi vagyon- és pénzkezelés megvizsgálása ügyében kiadott rendeletintézkedéseinek egy része tudomásul nem vétetik, felülvizsgálván, törvényességi szempontból ezennel megsemmisitem és elrendelem, hogy már idézett rendeletem teljes egészében azonnal és feltétlenül végrehajtsák.«

A miniszter azután azt írja, hogy a törvényhatóságnak nincs joga az ő rendeletét tudomásul nem venni s ha talán törvénytelen séget találna rendelkezésében, a kormányhatósághoz felíratot intézhet, de az intézkedéseit negligálni nem engedi.

— **A bolgár fejedelem Pöstyénben** *Ferdinánd* bolgár fejedelem e hó 20-án Pöstyénbe érkezett pár heti fürdő-kurára. A bolgár fejedelem *Murányi* gróf néven inkognitóban van Pöstyénben.

— **Mária kilencczed.** A boldogságos Szűz, hazánk Nagyasszonyának tiszteletére rendezett *Mária-kilencczed* második folyó hónap 24 ikén (*Szombaton*) a *minoriták* templomában (*Deak* Ferencz-utca) fog megtartatni, — a midőn is délelőtt 10 órakor énekes-mise és azután kenyérszítás leend a szegények részére; délután 6 órakor pedig litánia a szentség kitételével és szentbeszéddel. A szent beszédet ezuttal dr. *Hirschler* Karoly, a róm. kath. plebania segédlelkésze fogja tartani, — a mise és litánia alatt a »*Mária-énekkar*« fog énekelni.

— **Villámcsapás.** Tegnap délután nagy vihar vonult át *Kolozsvár* felett. Nálunk is nagy zápor volt, de a sűrű villámlások és dörgések mutatták, hogy valamelyik közeli helyiségben nagy vihar lehet. A vihar teljes erővel a közeli *Bánffy* községben pusztított s a mint onnan írják, a tegnapihoz hasonló viharra a falu legöregebb lakói sem emlékeznek. A sűrű fekete felhőkből többször lecsapott a villám. Egy paraszt embert, ki kis gyermekével ült a szobában, agyonütött a villám. A kis gyermeknek az ijedelemtől keletkezett ajúlason kívül semmi baja sem történt.

— **Letartóztatott tolvaj.** Sok mindentéle idegen jóság megtordult már *Jakab* Sándornak a kezén, ki ezen a réven gyakorta jutott a rendőrséggel összeütközésbe. De a tulajdonjognak tiszteletét még sem akarja fejébe venni *Jakab* Sándor. Tegnap például megemlékeztünk arról, hogy *Csiszér* György szamosközi utcai lakos nyitva feledezt kamrájából ismeretlen tettes 10 libát, 7 tyukot és mint egy felől fát lopott el. *Kovács* J. rendőrbiztos lelkiismeretes nyomozás után ma már letartóztatta a tettest, ki bizony nem volt más, mint *Jakab* S. ismert és többször büntetett betörő, a kinél még az említettekén kívül két alkulcsot s egy aranyóra lánczaskasztót is talált. *Jakab* Sándor kihallgatása alkalmával még számtalan apróbb lopást is beismer, a miért aztán a rendőrség jónak látta ellene az előzetes letartóztatást elrendelő végzést meghozni, annál is inkább, hogy esetleges büntársait kézre lehessen keríteni. *Jakab* Sándort ma délután átkísérték az ügyészség börtönébe.

— **Egy szolga csalásai.** *Balázs* Ferencz, *Sebesta* *Jakab* helybeli egyenruhakészítő szolgája, gazdája hitelét véve igénybe, különböző élelmi és élvezeti cikket vásárolt be egyik helyi kereskedőnél s aztán mikor a dolog kitudódott, megszökött. Azóta egymásután érkeznek *Balázs* ellen a feljelentések. Ma pl. *Morvai* István szabómester, miután a napilapok útján értesült a dologról, s mivel neki is volt összeköttetése *Balázs* Ferenczcel, felsietett a rendőrségre, hogy a tényállásról magát informáltassa. Ott aztán eladta, hogy *Balázs* nála még júniusban egy ruhát rendelt, melynek árát 2 zálogjeggyel fizette ki. *Morvai* kiváltotta az elzálogosított tárgyakat, — ruhaszövetek voltak — de szerencséjére, még nem használta fel. Most attól tart, hogy vagy a czédulák, vagy a szövet darabok lopottak. A rendőrség most az ismeretlen kározt kell hogy kinyomozza, a mi remélhetőleg könnyebben fog eredményre vezetni.

ség most az ismeretlen kározt kell hogy kinyomozza, a mi remélhetőleg könnyebben fog eredményre vezetni.

— **Verekedő anyós.** Ma reggel ugyan csak hangos volt a *Berek-utca*, három veszekedő asszony lármájától. Erősen tisztelték egymást a szebbnél-szebb titulusokkal s a minél csattanósabb pofonokkal. *Russ* Miklósnét támadta meg az anyósa meg a sógornője s alaposan helyhenhagyták. A fiatal asszony, kinek csak alig három hete, hogy fejét bekötötték, sok rosszat hallott ugyan az anyósokról, de annyira rossznaknak még sem képzelte őket, mint most, anyósának megismerése után. A perpatvarra okot a fiatal asszony féltékenykedése szolgáltatott, a mi az anyós szemében, úgy látszik, elég nyomós ok volt arra, hogy kedves menyét jól elverje. A jelenetnek, mely az egész utca lakosságának nyugalma fölzávarta, folytatása lesz még a járásbírósnál, mert a megsértett menyecske panaszt emelt anyósa és sógornője ellen.

— **A király Pécssett.** Pécsről írják, hogy a város tegnapi rendkívüli közgyűlésén *Majorossy* Imre polgármester bejelentette, hogy a pécsvidéki hadgyakorlatok alkalmával a király előreláthatólag ismételtén meg fogja látogatni a várost. A közgyűlés lelkesedéssel vett tudomást a bejelentésről és 12 000 koronát szavazott meg a fogadás költségeire.

— **A hontoglaló vezérek temetője.** Rendkívül érdekes régészeti hírt közölnek *Kun-Szent-Miklós* egyik fővárosi lappal, mely azonban maga is kételkedéssel fogadja e hírt. A közlés egy nagy jelentőségű felfedezésről szól, a mit *Farkas* Sándor szentesi régész tett volna, ki állítólag a solti Tétel-dombok közelében fölfedezte a hontoglaló vezérek temetőjét. A tételi földvár keleti lejtőjén a nagy és kigyós érbe futó csermely környékén találta föl a temetőt. A leletek sírkövek és hosszú lándzsás, egyenes kardos, ezüst pengyes, ptykés sirmellékletek. A sírkövek közepén turbános vezér, jobbról-balról keleti öltözetű nők alakjai láthatók, majd szőlőfürtökkel kerített kehely, nyilazó vitézek, sisakos férfiak, mindez fehér márványba vésvé. A sírokban érczkoporsókat, ezüst edényeket is találtak. A sarkantyuk hegye gúlaalakban végződik. A leletek egy részét eddig a Teleki grófok közeli kastélyában helyezték el. *Farkas* itt sejtí Árpád vezér sírját is, Tételen és annak a helynek a környékén, a hol a fehéregyházi templom alapfalaí föltalálták. A tételi várhegynek keleti lejtőjén, a patakforrás fejeinél, azon a helyen, a hol *Farkas* most az előkelő vitézek sírját fölfedezte, volt a hontoglalás idején a Csepel-szigetség vidékének legtöbb pontja. Zsolt vezér is ott született.

— **Hármas ikrek.** Kissé tulságos mértékben ért az Isten áldása — mint onnan írják — *Borosznó* zólyomvármegyei községben, egy földhöz ragadt szegény családot, mely már amugy is öt élő gyermekkel van megáldva. A golya a minap egyszerre két leány és egy fiúval köszöntött be náluk. Dr. *Lucy* Gusztáv főorvos közbenjárására a főrdövendégek 55 korona 80 fillért gyűjtöttek össze, hogy az inséget szenvedő család a nagy gyermekáldást valamivel könnyebben viselhesse.

— **A török-francia konfliktus kiélesedése.** Hetek óta nyugtalanítja a Konstantinápolyban székelő diplomáciát az a konfliktus, a mely a rakpart visszavásárlása dolgában a porta és a francia nagykövetség között támadt. Hosszas tárgyalás után megállapodás jött létre *Tewfik* pasa külügyminiszter és *Constans* francia nagykövet között, a melynek szentesítésére állítólag a szultán is kötelező ígéretet tett. Az utolsó pillanatban *Abdul Hamid* megtagadta az egyezés szankcionálását, a mi nagy riadalmat okozott a francia nagykövetségen. *Constans* újból a császári irádénak azonnal való kibocsátását kérte és avval fenyegetődzött, hogy elhagyja Konstantinápolyt. Ennek sem volt azonban foganatja, mire a nagykövet kijelentette, hogy megszakít Törökországgal minden összeköttetést.

— **Nagy család postautalványokkal.** A krakói postán hamis utalványokkal elkövetett csalás nyomára akadtak. A család ügyében megindított vizsgálat folyamán kiderült, hogy június hó elején egy fiatal ember érkezett Krakóba, a kinek két ezer forintos távirati utalványt kézbesítettek, melyeket *Magyarországon* adtak föl. Az ismeretlen fiatal ember távollétében a háziasszonya vette át az utalványokat. Az a gyanu, hogy a csalást *ketten* követték el. Az egyik valamelyik magyarországi kisebb postahivatal alkalmazottja, vagy távirótitkárja, a ki miután a táviró-vonal egyik oldalról el volt zárva, egy nem létező helyről, Budapestnek adta a távirati utalványt. Budapestre a nagy forgalom következtében nem vették észre, hogy a földási állomás — koho't, hogy ott nincs is postahivatal s gyanútlanul továbbították az utalványt Krakóba, a hol aztán a bűntárs átvette a pénzt. Eddig a csalóknak semmi nyoma.

— **Harcz a medvével.** Nem mindennapi kalandja volt *Szász* János hetvenéves pásztornak egyik háromszékmegyei faluban. *Szász* az erdőről hazafelé készülődött, midőn a havasok fölől tizenegy éves *Feri* nevű fia segélykiáltásait hallotta. Közelebb érve látta, hogy egy hatalmas medve talpaival a szegény fiút mind erősebben szorítja magához. Habozás nélkül fegyveréhez nyúlt és rálőtt a medvére, de nem jól találta, mert a hatalmas állat eleresztette ugyan a fiút, de most nagy szökéssel az őregnek esett. *Szász* nem vesztette el azonban lélekjelenlétét, tőszőjéből kivette élesre fent kését és a mikor a medve halálos ölelésre talpait kinyújtotta, úgy mellbe szurta, hogy a hatalmas maczkó menten össze-rogyott. A szerencsés medvevadász nyomban lenyúzta a medve bőrét, husát ott hagyta az erdőben. Mire azonban másnap a falubeliek a helyszínére érkeztek, már csak a lerágott csontokat találták, mert a medve husát megették a farkasok.

— **Rablógyilkosok a boltban.** Rékason az utóbbi napokban vakmerő rablógyilkosság történt. Egy kereskedőt este a boltjában rablók támadtak meg, fejszével leütötték és kirabolták. Az esetről a következőket írják: *Kurincsik Györgynek* vegyeskereskedése volt a saját házában, hol egyedül lakott a gazdasszonyával. Hétfőn este 8 óra után *Kurincsik* a boltjában pipázott, a mikor beállított hozzá három idegen ember, az egyik ostoronyelet, a másikat kocsikenőcsöt, a harmadik pedig szappant kért tőle. Mialatt *Kurincsik* a kocikenőcs kimérésével volt elfoglalva, az egyik idegen egy baltával fejbeütötte a kereskedőt, a ki erre eszméletét veszve, el-esett. A rablok ekkor belülről bezárták az üzlet ajtaját s először a pénzes fiúkat ürítették ki, azután pedig egy zsákba különféle arczikákat csomagoltak össze. Mikor a boltban készen voltak, bementek a lakószobába, hogy ezt is felkutassák. Ekkor lépett be a szobába *Vargics Teréz* gazdasszony, a ki, mikor az idegeneket meglátta, kifutott az udvarra, hol segítségért kiáltott. A gyilkosok erre a boltajtón keresztül elmenekültek. A zajra összefutott nép üldözöbe vette a rablókat, a kik közül sikerült is *Nyi-ztor György* ohabai lakost elfogni, kit megkötözve bevitték a község házára. A csendőrség még azon éjjel kihallgatta az elfogott rablót, ki megnevezte társait *Ungureszku Tódor* és *Bozsu Juon* ohabai lakosok személyében. Ezeket tegnap reggel szintén elfogták. A leütött kereskedő az éj folyamán magához tért s a csendőrök ki is hallgatták, de tegnap délelőtt belehalt sebeibe.

— **Egy magyar ember Amerikában.** Egy gyöngyösi mulakatos, a ki most Amerikában él, érdekes levelet írt haza a *Gyöngyösi Lapoknak*, az amerikai életet oly híven jellemző líráról, jobban mondva az ily felvonó gépek könnyelmű kezeléséről. A levél, a mely a magyar iparos értelmességéről, érett gondolkodásáról is tanuskodik, így szól:

Az alább felsorolt borzalmas halálesetet el nem mulasztatom tudomására adni és pedig azért, hogy földieim előtt megvilágítsam az amerikaiaknak háttartalan könnyelműségét. 1901. július 20-án 8 óra 30 perczkor dr. *Collins G. János* pudergyári pénztáros, *Napoleon Collins* tengeri fia, a *Mesonik-temple* nevű 21 emeletes épületben a 14-ik emeletről a folyvón kocsiból a pinczébe zuhant és rögtön meghalt. *Collins* reggel a földszinten körülbelül tizedmagával szállott a fölvonó-kocsiba; mikor a tizedik emeletre értek, már csak hárman ma-

radtak, két nő és *Collins*. Az egyik nő jelezte a kocsivezetőnek, hogy álljon meg a 13. dik emeleten. Megállott s a nő kiszállott. A kocsivezető állítja, hogy ő a csigán járó ajtót már helyére tolta s már csaknem becsukódott, a mikor a gépet teljes erővel eresztette fölfelé. *Collins* ekkor ugrott oda, az ajtót visszalökte s a kocsiból kiugrott. Azonban nem tudott oly gyorsan ugrani, mint a hogy a kocsi baladt fölfelé, egyik lába kint volt, a másik meg a kocsiban és ez által az ugrásból esés lett. Anyitva maradt védőajtón a 14. dik emeletről a pinczébe zuhant. *Collins* 52 éves volt nejével és 19 éves fiával a *Wabast-avenü*-lakot *Csikágóban*. Megjegyzem, hogy az az épület a hol a szerencsétlenség történt, meszeszerűen sok helyiségből áll. Május hónapban nekem is volt teendőm benne, a 19-ik emeleten a 3639. számhelyiségben. De azóta, ha lehet, elkerülöm a fölmenetelt, inkább levelet írok s a posta rögtön leis hozza a választ rá. Kerülöm pedig azért, mert a kocsikat éretlen eszű fickók kezelik (mert ezek olecsók) s játékokat üznek az utasok életével. A kocsikat oly rohamosan bocsátják föl és le, hogy az utas álló helyzetéből 4—5 ujjnyit fölemelkedik a gyors felszállás következtében. Most tessék elképzelni, hogy milyen érzés fogja el az embert, míg a 21. emeletre ér. Hát még ha kevés az utazó, akkor produkálják még csak magukat a fickók! A legirtózatosabb, a mikor lefelé esik a kocsi, van néha olyan sikoltozás a nők között, mintha ölnék őket. Ezeket aztán jól nevetnek a konduktőr urak. Én gyalog jöttem le róla, igaz, hogy alaposan elfáradtam. Az épület tetején nyári kert van, a hol egy legjobb szintársulat minden este előadást rendez tele ház előtt. Ma is történt egy másik ilyen szerencsétlenség is. A kocsivezető bukott le a mélységbe a harmadik emeletről s halva találták. Nem látta senki, hogyan történt. Ilyen az amerikai élet.

— **Fejedelmi apácák.** Párisból jelentik hogy a *solesmesi* benedekrendű nőszerezetesei elhatározták, hogy nem vetik alá magukat az új kongregációs törvénynek s nem kéri alapszabályaik alamsi jóváhagyását. Az apácák ennek következtében szeptember elején kivándorolnak Franciaországba. Az apácák *Engenia* eszasszony meggyűlésén mindenekelőtt *Farmboroughba* mennek Angliába s csak később fogják elhatározni, hogy hol telepedjenek meg véglegesen. A *solesmesi* St. *Cécile*-kolostor apácái között két fejedelmi származású asszony is van, a kik most szintén kénytelenek Franciaországot elhagyni. Az egyik egy *ho'steini* hercegnő, a másik *Mihály* branzai herceg özvegye, született *Löwenstein-Wertheim Rosenberg* *Adelheid* hercegnő. A fejedelmi asszony 1897. június 13-án lépett a *solesmesi* apácza-kolostorba. Férje már 1866-ban halt meg. A branzai hercegnő anyja *Mária Terézia* királyi hercegnőnek *Károly Lajos* királyi herceg özvegyének. *Mária Terézia* hercegnőn kívül még öt leánya és egy fia maradt. A nálunk ismert *Ferencz József* branzai hercegnek nagyanyja a hetven esztendőes fejedelmi apácza.

— **Rémes jelenetek egy süllyedő hajón.** Londonból írják: Az *Island* hajó elsüllyedésénél, mely hajó pénteken reggel egy jéghegygel ütközött össze, borzasztó jelenetek történtek. Százhuszonöt utas volt a hajón, a kiken leírhatlan rémület vett erőt. Férfiak, kik vad dühvel rohantak a mentőcsónakokhoz, az utjokban álló nőket és gyermekeket eltaposták. Egy férfi fejszéjét suhogtatott a kezében és halállal fenyegetett mindenkit, a ki a tulzsolott mentőcsónakba, a melyben állt, belépni mer. A mikor a mentőcsónakok a süllyedő hajót elhagyták, a hátramaradottak vad üvöltésben törtek ki. A hajmeresztő jelenetek közepette a kapzsiság valósággal orgiákat ült. Aranyások, kik a hajón a Yukon vidékéről hazájukba tértek vissza, feltörték a szekrényeket, melyekben 75,000 font értékű aranyport helyeztek el, egyrészt, hogy raboljon, másrészt, hogy vagyont megmentsen. Nehány uncia aranypor birtokáért véres csatákat vívtak, miközben nőket és gyermekeket tiportak el. Egy *Brumbauer* nevű ember *Portlandból* 2800 font értékű aranyport tartalmazó zsákkal a fedélzetre rohant, hogy kincsét egy mentőcsónakba dobja, de mert attól félt, hogy a nehéz tehertől a csónak elmerül, visszalödítette az aranyat a fedélzetre és inkább az életét mentette meg. Egy másik aranyásó egy zsák arannyal a tengerbe ugrott, a hol eltűnt. A hajó öt ládával, melyben

35.000 font értékű arany volt, elmerült. A visszamaradtak a sötétben kétségbeesetten küzdöttek a halállal. Nagy sebtében egy tutajt tákoltak össze, erre ugrott be a kapitány is, a ki mikor látta, hogy nagyon sok ember van a tutajon, a tengerbe vetette magát és oda fult. Azok, kik megmenekültek, életüket a legénység hősiességének és önfeláldozásának köszönhetik. Sokan, kik a tengerbe ugrottak, a jéghideg hullámokban megfagytak. A mikor a hajó elsüllyedt, kazánjai fölrobbantak, a mi sok embert, kik még a hullámokkal küzdöttek, egyszerre megölt.

TÁVIRATOK

Meszlényi Lajos halála.

Székesfehérvár, aug. 22. A csákvári kerület elhunyt képviselőjét ma lakásán ravatalra helyezték. Tömérdek koszoru érkezett, köztük *Kossuth* *Ferencztől* és a függetlenségi párttól. A temetésre több képviselő leutazik.

Szász egyesületek gyűlése.

Nagy-Szeben, aug. 22. Az erdélyrészi szászok egyesületei e hó 25-én és 26-án tartják itt évi közgyűléseiket. Nagy ünnepek az idén nem lesznek.

A francia-török konfliktus.

Páris, aug. 22. A „*Cassard*” nevű francia cirkáló hajó a francia-török konfliktus miatt parancsot kapott, hogy a török partok felé menjen. Egy hadosztály készen van, hogy a hajó után menjen.

Gázrobbanás egy tengeri alagutban.

Budapest, aug. 22. *Clevelandban* egy most épülő tenger alatti alagutban nagy gázrobbanás történt, mely öt embert megölt.

Robbanás a bányában.

Frankfurt, aug. 22. A *Standard Oil Company* bányáiban nagy robbanás történt, melynél 150 ember meghalt. 300 ezer barrel olaj odaégett.

Művészet.

* Színházi előadások kezdete. A nyári színház mártól fogva 7 órakor kezd meg előadásait.

* A nyári színház műsora. A lanyha nyári szezon végét változatos és élénk műsor eleveníti meg. Par ujdonság kerül nemsokára bemutatásra s azonkívül néhány régi jó darabot is föllevenítenek. A szeptemberi műsoron gyors egymásutánban kerülnek színre ezek a darabok. Az ujdonságok: *Arthur kalandjai* című francia bohózat és a *Bibliás asszony*, ötletes francia operett, melyben *Z. Bárdi* Gabinak volt a Népszínházban szép sikere, mindkettő élénk érdeklődésre számíthat. A föllevenítésre váró darabok közt van *Jókai Könyves Kalmánja*, *Csiky József* *Fülöp* je, *Sardoutól* a *Haza*. Az operettek közül *Kontitól* az *Eleven ördög* felújítására készülnek.

* Igazgató és primadonna. *Krecsányi* Ignác színigazgató tudvalevőleg szerződtette *Örleg* Flórát primadonnának, de aztán fölbontotta a szerződést. A primadonna huszonnégyezer korona kártérítést követelt az igazgatótól, de a törvényszék és a tábla elutasította. *Örleg* Flora erre új pert indított s ebben a kikötött tizennégyezer korona fizetésének a megítélését kérte. A primadonnát a törvényszék ezzel a kérelmével is elutasította. A tábla azonban ezzel szemben kimondotta, hogy a direktor köteles elbocsátott primadonnájának a kialakított összeget s ennek kamatait megfizetni a mit okainál fogva megerősített tegnap a legfelső bíróság polgári tanácsa is.

* Felvétel a színművészeti akadémiába. A budapesti országos m. kir. színművészeti akadémián a beíratások az előkészítő osztályba szep-

tember hó 6—7-én, az akadémia I. és II. osztályába pedig szeptember 8-án tartatnak meg d. u. 3 órától kezdve. Az országos m. kir. színművészeti akadémiába való felvételhez megkívántatnak: a) Színpadias csinos alak. b) Tiszta kiejtésű, csengő hang. c) Kifejlett testi alkotás mellett (melyről az intézeti orvos ad véleményt) legalább 18 éves kor a férfiaknál, legalább 16 éves kor a leányoknál, mi hiteles okirattal bizonyítandó. d) Annyi műveltség és iskolai képzettségről való bizonyítvány, a mennyit e korban minden művelt ifjútól megvárhatni, különösen a magyar nyelvtan alapos ismerete. e) Szülői vagy gyámi megegyezés. A mely jelentkezővel ezek nem személyesen jelennek meg, megegyezésüket hiteles iratban tartozik az illető felmutatni. f) A jelentkező növendék csupán a valóságos és törvényes családi nevén irathatja be magát. g) Jó magaviseletről szóló erkölcsi bizonyítvány, mely vagy iskolai bizonyítvánnyal, vagy hatóságilag, vagy ismert egyének aláírásával multhatlanul igazolandó. h) Minden újonnan jelentkező az előkészítő osztályba csak próba-időre vétetik fel; ennek leteltével újabb vizsgálatnak vettetik alá. A főlvetel tehát nem végleges, a letelt próba-idő után a tehetségtelen, vagy hanyag növendék elbocsáttatik. i) A belépő új növendék 1 frt beiratási díjat s 5 frt felvételi díjat, valamennyi növendék pedig 1 frt beiratási díjat, azonkívül 30 frt tandíjt tartozik 2 részletben, u. m. szeptember elején és február 1-én előre fizetni. j) Minden főlvetett növendék tartozik szülőivel, vagy gyámjával együtt az eléjük terjesztendő kötelezvényt aláírni. Bővebb értesítést az int. igazgatósága (Kerepesi-ut 1. sz. III. em.) készséggel ad.

Irodalom.

**** A berni egyezmény és Magyarország.** Magyarország a berni konvenczióba való belépése ügyében a szerzői jog nemzetközi védelmére kötött berni egyezmény állandó ellenőrző bizottsága nemrég tartott ülésétől átiratot intézett a magyar kir. igazságügyminiszterhez, a melyet Brochhaus Albert lipcei kiadó, a negyedik nemzetközi kiadó-kongresszus elnöke, a lipcei kongresszuson szintén részt vett Zilahy Sándornak, mint a magyar újságkiadók orsz. szövetsége elnökének megküldött. Az átirat kifejezést ad annak a reménynek, hogy a magyar igazságügyminiszter is méltányolni fogja azt, hogy az irodalmi és művészeti termékek megvédésére alakult unió tizenegyesztendő főnállása a népekben az igazságosság utáni vágyódást is megerősítette és hogy hazánknak a berni egyezményhez leendő hozzájárulása a mi szellemi érdekeinknek is hasznára válnék, mert a mi főként Magyarországot illeti, e nemzet irodalomban, zenében és képzőművészetekben annyi jelentékeny produkál, hogy a szerzői jognak intenzívebb védelmére okvetlenül szüksége van. Magyarország nemzetközi vonatkozásainak kiszélesítése és megjavulása föltétlenül irodalmi termékeinek is az eddiginél szelesebb körben való elterjedését fogja eredményezni. Idáig magyarból idegen nyelvekre még aránylag keveset fordítanak és pedig főként azért, mert az idegen kiadó legtöbbször abban a pillanatban, mikor a magyarból fordított munka nyomtatását megkezdi, nem tudja, nem előzte-e meg már valamelyik más kiadó kollégája és mire a munka elkészül, nem találja-e már magával szemben a váratlan konkurrencziát. Magyarország hozzájárulásának a berni egyezményhez tehát nem csak az lenne az eredménye, hogy a magyar szerzők művei ezentul sűrűbben és jobb fordításokban terjesztenék hírnevüket messze túl hazájuk határain, hanem biztosítaná számukra szellemi munkájuk díját az idegenben is. A döntés a magyar királyi kormány kezében van. A bizottság tehát bizalommal várja szuverén elhatározását.

**** A fókák.** Brehmnek „Az állatok világa” című rendkívül érdekes művében, a melynek

magyar kiadásából a 32-ik füzet most jelent meg, a fókákról igen megkapó leírás olvasható. Ezek a magas értelmi fokon álló s az állatkeretekben folyton csodálatot keltő állatok teljesen méltók az emberek kiválóbb érdeklődésére. Az állatok világának most megjelent 32-dik füzetében egyébként sok kedves részlet olvasható a fókák életmódjáról, valamint vadászataról is. Ehez a füzethez a kiadóczég fekete nyomatu műmellékletet csatolt a szövegrajzokon kívül. Az állatok világa a Légrády testvérek kiadásában kerül a könyvpiazcra. Egy-egy füzet ára 80 fillér. A mű első kötete már megjelent s diszes kötésben kapható.

Gyászrovat.

Benel Ferenczné temetése. Tegnap délután öt órakor helyezték örök nyugalomra Benel Ferenczné szül. Gajszágó Terka hült tetemeit. Az a részvét, a melyet a derék urnő elhunytá kellett, a tegnapi temetésen is impozáns módon megnyilvánult. A rokonság, barátok és ismerősök rendkívül nagy számban jelentek meg, hogy utolsó útján elkísérjék az áldott urasszonyt. A nagyszámu rokonságon kívül ott láttuk a gyászmenetben a város több előkelőségét s a törvényhatósági bizottsági tagok is igen szép számban jelentek meg a temetésen. A temetési szertartást Biró Béla apát-plébános végezte, nagy segédlettel. A ravatalra számtalan koszoru érkezett.

Tanügy.

A kolozsvári unitárius főgimnáziumban az érettségi vizsgálatok írásbeli része szeptember 16—20. és szóbeli része 26. napjain fognak meg tartatni.

Nagy emberek kora.

Kolozsvár, aug. 22.

A jó öreg Komócsy József, a költő és krónika emlékiratait közt érdekes följegyzés olvasható Szilágyi Dezső ifju korának egy kalandjáról, a melyben természetesen asszony ezuttal sem szerepel. Komócsy e történetet számtalanszor elbeszélte, elbeszélése nyomán több év előtt nyomtatásban is megjelent, olvasta maga Szilágyi is és nem tiltakozott ellene. Nevetett rajta s azt mondta rá: ilyenformán történhetett.

Komócsy így adta elő a történetet: A hetvenes évek elején késő ősszel egy széles vállu, domboru mellkasú, zömök uriember lépett be a Kispipa különszobájába és mit sem törődve az egyetlen hosszú asztalnál már ott ülő vendég kérdő pillantásával, az asztalfőhöz állított kényelmes karosszékre telepedett.

A pinczés, kinek kalapját és botját átadta tűnődve megállt és habozva szólt:

— Bocsanat, tekintetes ur, ez itt a Komócsy ur széke!

— Étlapot adjon! mordult rá válasz helyett, villámló szemmel és parancsoló hangon a zömök ur, mire a pinczés eltűnt.

A másik ur erre megszólalt:

— Kellemetlen dolog az ebben a kibírsztelt vendéglőben, a hogy az idegen emberrel bánnak. Engemet még bebocsátani sem akartak...

— Képzelt jogok tisztelete! — válaszolt a zömök ur. A nyilvános vendéglőbeli asztal lefoglalása olyan abuzus, melyet az egész művelt világon nem tapasztalhatni, csak Bécsben és Budapesten. Hazai jogfejlődésünk liberális irányzatának határozott kárára, az élet minden nyilvánulási között újabb olyan jogszokások kialakulását közvetítő kontemplációk mutatkoznak, melyek helyén vannak talán egy a jogi konsziderációk állapotát még meghaladt társadalomban, hol minden jogfogalomnak vagy jogszokásnak történet multja van, s azért ragaszkodnak hozzájuk, nehogy a kapcsolat révén esetleg egy egész jogintézmény alapjai megrázkodjanak, de nálunk, kik éppen a liberálisizmus jegyében értük meg állami és társadalmi újjászülésünket, a legaggasztóbb tünet a gondolkodásnak ez az aberrációja, mely lépten-nyomon az egyéni szabadság törvényeibe ütközik.

A másik ur, a ki jóval fiatalabb volt a beszélőnél, nyugodtan végighallgatta az előadást. Csupaszra borotvált, nagy bajusztalan, mosolygó képű fiatal ember volt. A mikor a zömök ur elhallgatott, átvette tőle a szót.

— Az angol Habeas Corpus összes magánjog intézkedései közt nem találni csak egyetlen egy pontot...

— Bocsanat, vágott közbe a zömök ur hevesen, ez tévedés, ezt nem jól méltóztattott megjegyezni. Az az egyetlen egy pont, a mire hivatkozni méltóztatik, az uralkodóház tagjait és az idegen hatalmak követeit megillető széleksébségről szól az angol királyok koronázása alkalmával. Mindjárt az első fejezet tizenhetedik pontja, de csak II. János óta volt érvényben és Orániai Vilmos óta az alvó jogok közé sorolják.

— Van továbbá egy intézkedés II. Fülöp spanyol király udvari törvényei közt, az 1621-diki toledói kiadás ugyanis...

— Igen, igen, kérem! kiáltott idegesen a zömök ur, de ez csak a kasztíliai első osztályu spanyol grandóknak ad jogot arra, hogy ha a doyenjük a szevillai érsek előtt érkezik az államtanácsba, helyét a később érkező érseknek nem köteles.

E pillanatban kinyílt az ajtó, s egy fiatal, barna fürtös ifju karcsu termete jelent meg a küszöbön. Beljebb azonban nem akart lépni.

— De hiszen ez a különszoba! szólt vissza a pinczésnek, ki az ajtót előtte föltárta.

— Az, kérem, már most mindegy! szólt a pinczés bátorító hangon. Komócsy ur már ugy is a nagy szobában ült le és a társasága is oda gyülekezett melléje.

A barna fürtös ifju a társaság felé fordulva meghajlott.

— Nem leszek alkalmatlan?

A borotvált arcú ur megnyugtatólag intett, a zömök tudomást sem vett róla, s mintha mi sem történt volna, folytatta:

— A később érkező érseknek nem köteles átengedni a helyét a kasztíliai első osztályu grandok legidősebbje. Berne van már különben a salamanciai ediktumban is.

Ha szabad közbeszólanom, szólalt meg az újon érkezett, éppen a mult héten olvastam valahol, hogy a salamanciai ediktumot összes határozataival együtt később a szent inkvizíció hatályon kívül helyezte...

— Rosszul olvasta uraságod! felelte a zömök ur. Az inkvizíciónak Gomez Torucca likvidátor följelentést tett ugyan e pont miatt, s be akarta bizonyítani, hogy az érsek háttérbe szorítása egy más jogszokás utánczása, mert a kordovai Seik ul Izlam is csak a nagyvezér után ült a divánban, de VI. Kelemen pápa a törlést nem hagyta jóvá.

— Teljesen analóg eset volt ezzel az, válaszolt a letorkolt barnafürtös ifju, a mi III. Iván Vasziljevicssel történt, kivel szemben Anasztáz patriarka a moszkovita egyházjog alapján széksébséget követelt nemcsak a templomban, de a kormánytanácsban is, huszonnégy órával a koronázás előtt. Iván Vasziljevics másnap aztán magatette fejére a koronát s egyben kijelentette, hogy ezentul a pátriárka is ő lesz. Azóta az orosz cároknak nincs semmi bajuk se patriárkával, se érsekkel, se ulomával.

Igy folyt a társalgás teljes két órán keresztül, egyik jogtörténelmi adatot a másik után dobálta egymás elé a három idegen ur. A mikor fizettek és távozóban voltak, a borotvált arcú ur így szólt a zömökhöz:

— Önnek, uram, meg kell választatnia magát képviselővé, — lehet belőle még egyetemi tanár is!

A barna fürtös ifju folytatta:

— Én biztosra veszem, fogy miniszter lesz.

A zömök ur fanyarul mosolygott:

— Hogy mi lesz belőlem: ne aggaszsa önöket.

Gondoljanak inkább magukkal, mig fiatalok és idejük, alkalmuk van tanulni, mert szédületes, hogy milyen felületes jogászok.

A fiatalabb ekkor bemutatta magát:

— Én Wlassics Gyula, negyedéves joghallgató vagyok.

A borotvált ur folytatta:

— Wekerle Sándor pénzügyminiszteri fogalmazó.

A zömök ur könnyedén biccentett a fejével:

— Szilágyi Dezső ügyvéd

REGÉNYCSARNOK.

Őszi szerelem.

— Regény. —

Irtá: *Theuriet André.*Fordította: *Vezsenyi Béla.*

(Folytatás.)

(58)

Másnap ezt a levelet a Diosz kisasszonynak szóló többi irományokhoz csatolta és kiadta utolsó rendelkezését, hogy vigyék ki podgyaszát a hajó-állomáshoz.

Szándéka volt az egy órai hajóval elutazni, de előbb még személyesen akarta elvinni az iratokat, levelével együtt Vivierbe. Hanem minél inkább dél felé jár az idő, annál kevésbé tudta magát rávenni, hogy Torontól elbúcsúzzék. Elmult már egy óra, mikor rendes sétatjáról nézte a hajó távozását, melylyel el kellett volna utaznia.

De végre három óra felé egy erős elhatározással kiragadta magát a környezet varázsának hatása alól, hol az utolsó illúzióit és fiatalságának végső álmait hagyta.

— Isten áldja meg! — mondta gazdasszonyának és a Mariannetének szóló csomaggal megindult lassan Talloires felé.

Menet közben, — bár kevés volt a reménye, — mégis biztató ábrándokat szövögetett. Talán most mégis megengedi Marianneté, hogy viszontlássa őt. Talán ki fog engesztelődni, megtudva, hogy el akar utazni és meg lesz legalább annyi vigasztalása, hogy nem kell viszontlátás nélkül távoznia. Vihet magával bár egy utolsó pillantást, egy búcsuzó kezzel, egy megbocsátó szót.

De ez az álma nem vált valóra. Mikor becsengetett, a kérésre Perronne nyitotta ki félig a kaput és a legmogorvább képet vágta, hogy elutasítsa a hisztallan látogatót.

— Hiába is próbálkozik, uram! Szigorúan kimondott parancsom van, hogy ön nem léphet ide be, ha csak félre nem lök engem.

— Legyen nyugodt Perronne, — felelte Fülöp rezignált mosollyal — nem akarok erőszakkal betolakodni. Csak átadom magának a Diosz kisasszonynak szóló iratokat. Ennyi az egész!

Az öreg szolgáló átvette a csomagot és a kapu tüstént bezárult.

Itt volt a vég. Fülöp nem tehetett mást, mint hogy az elutazásról gondoskodjék. Szomorun ment a kikötőbe, hol a hajóhidra ki voltak rakva a podgyaszat, várva a hajóindulást.

Kivette az óráját. Négy óra. Még egy egész óra volt az indulásig. Végig nevezte az összhangzó, szép képen, melyet a vidék mutatott, eszébe jutott Fülöpnek, hogy az első estén, mikor Mariannetével beszélgetett, sokat emlegette neki a leány a Tournettet, hova egyszer édes apjával ment fel. És dicsérte a ritka növények szépségét, melyek ott majdnem a hó alatt virulnak és a fontos kilátást, melyet a Fauteuile-csúcsról lehet élvezni.

Marianneté sokszor hívta őt, hogy próbálják meg a fölmenetelt és egy szép napon Torontóban el is határozták, hogy együtt tagnak föl-mászni a hegycsúcsra.

Most önként támadt föl lelkében a vágy, hogy elutazása előtt még fölmenjen arra a hegyre, melynek szüzi fehér orma úgy vonzotta. Ily módon a helyett, hogy hajón utazva Roc de Chère mögött egyszerre elveszítene szemei elől a talloiresi képet, a hegyen átmenve, másnap reggeli szürkületben még egyszer megláthatja a falut, a tavat s a körülette magasló hegyeket. Olyan lesz ez, mint egy ábitatos zárándok ut, a melyen újra föltalálhatja Marianneté emlékét s aztán egy utolsó „Isten hozzád” ot mondva Viviernek és Toronnak, leereszkedik Thônes felé és eljut Svájcba.

Hirtelen megindult; új rendelkezéseket adott a matrónának podgyászta szállítására nézve. Csak a kézi táskáját, meg a turista-botját vette magához és elsielt a paraszt lakásához, ki a turistákat kalauzolni szokta.

— Bastian apó! hiszi, hogy fel lehet még ma érni a Tournettera?...

A kalauz igent mondott. Megjegyezte, hogy talán hó lesz az alpesi kunyhókon felől, de a Montinen átmenve, ő meg a fia majd felsegitik Fülöpöt a Fauteuile-csúcsra. A légsúlymérő jó időt mutat és a hold utolsó negyede majd világít az utolsó szakaszán.

— Meg ma este elindulhat velem?

— Hogyne, uram. Csak szólok a fiamnak és felhuzzuk a szeges cipőnket. Husz percz múlva indulhatunk!

És husz percz múltán csakugyan mind a hárman megindultak azon az ösvényen, mely Saint-Germain felé vezetett.

XXII.

Desgranges levelét Perronne azonnal átadta Mariannetének, ki a platánok alatt ült, varrogatva.

A fiatal leány reszkető kézzel bontotta ki a borítékot, mert meghallotta az átadója hangját és bár el volt határozva, hogy soha többé nem fogja őt viszontlátni, még sem tudta beves felindulását elfojtani, mikor oly közel érezte magához. A mint Fülöp irását megismerte, még inkább remegett ujjai közt a levél.

Hitetlenül olvasta kezdetét, de ellenszenves indulatát lassanként legyőzte a növekvő érdeklődés. Mikor az utolsó sorokhoz ért, néma szánalmat érzett.

A levél befejezésében volt valami szomorúság és kétségbeesés, mely diadalmaskodott a haragján. A szeméi könybe lábadtak és néhány pillanat múlva csak a könyvek záporán keresztül látta a kert virágait, a naptényes tónak csillogását.

Érezte, hogy nem tud egy helyben maradni, mennie kell valamerre.

— Ne kezdj újra varráshoz — mondta Perronnenak. Mig én felviszem ezeket az irományokat, vedd a kalapod; — ki akarok sétálni!

— Kimenni? — ismételte kérdezőn Perronne, kit meglepett ez a hirtelen elhatározás.

— Igen, elmegyünk a kikötőhöz.

Mikor Perronne felkészült, kimentek együtt Vivierből és a szálloda felé tartottak.

Epen egy negyedórával később érték a gesztenyek alá, mint a hogy Fülöp elhagyta a kikötő hidját, hogy a kalauzhoz siessen.

Marianneté féltékeny vetett egy pillantást a partra, hol az öt órai hajó kikötött. Egy utast sem látott és a szíve magyarázhatlan könnyebűlést érzett.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

× Gyáralapítások. A kereskedelemügyi miniszteriumban összeállították azoknak a mult évben alakult gyáraknak a jegyzékét, melyek Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter támogatásával alakultak. Ezek a gyárak a következők: dr. Hermann S. szombathelyi magyar pamutszövő gyára 400 munkással; Perutz Testvérek mechanikai pamutszövő, appretirozó és festőgyára Pápán az első évben 200, idővel 500 munkással; Bujatti Testvérek selyemszövő gyára Szent-Gottárdon idővel 400 munkással; Salcher és Richter czérgyára Pozsonyban 100 munkással; Heller és Társai gyutacs- és ágyúlőveggyára Parndorfban 300 munkással; Weisz Manfred csepels igeti ágyutöltény-gyára 200 és részdrony- és hengermű-gyára 400 munkással; Perci és Schacherer sodrony- és kábel gyára Budapesten 300 munkással; Crewel J. bányazúzója Kapnikbányán 1000 munkással; Bánhegyi C. J. lőbőr- és cipőfelsőrész-gyára Érsekújvárott 300 munkással; Első Délmagyarországi Kalapgyár Temesvárott 200 munkással; Egyesült Villamossági r. t. izzólámpa- és szénpálcza-gyára Budapesten 1200 munkással; Union vegyészgyár r. t. Fiume 150 munkással; Dinamit Nobel r. t. anhidrit-gyára 60, cziánkáli gyára 60 és szénkéneg-gyára 60 munkással, mind a három Pozsonyban; lovag Leon Gyula ruhászövet-gyára Győrött 500 munkással; Beck Mór czérgyára Érmihályfalván 30 munkással; Első magyar teveször- és hajtószij-gyára Ligetfalú 16 munkással; Korn Ábá, Heicher P. és Hirsch kőolajfinomítója Csány 20 munkással; Magyar naftatermelési bányatársulat nyersolaj-gyára Turzovkán 11 munkással; Zág-

rábi hulladék-feldolgozó gyár r. t. Zágráb 25 munkással; Transsylvania konzervgyár m. sz. Déva 40 munkással; Koestlin L. biscuit-gyára Győrött 100 munkással; Harsch testvérek láda- és furnir-gyára Pozsonyban 100 munkással; Back Károly márvány fejtő és megmunkáló gyára Vaskoh 100 munkással; Általános aerogén gáz r. t. Budapesten 14 munkással; Lazarus József hajófelszerelési gyára Fiume 100 munkással és végül Kecskeméti konzervgyár r. t. Kecskeméten 55 munkással.

× Turógyár Udvarhelymegyében. Több sóvidéki község: Parajd, Alsó- és Felső Sólalva, Korond és Atyha folyam odtak a földm. miniszterhez, hogy őket egy al aluk közös erővel létesítendő turó-gyár ügyében állami segéllyel támogassa. A miniszterium a községek havasi legelőinek megszemlélésére kiküldötte Szily Tamás állattenyésztési felügyelőt, kinek megérkeztekor f. hó 23-án d. u. 3 óra or az udvarhely-megyei gazdasági egyesület vala-ztmányi ülést tart.

× A baromfitenyésztés. A mult évi hivatalos statisztikai kimutatás szerint hazánkban a lefolyt évben 72 millió korona értékű baromfit vittek ki, tehát a külföldi piacon értékesített baromfiért, tojásért és tollért több pénzt kaptunk, mint a kivitt buzatermékekért. Ki hitte volna csak pár év előtt is, hogy baromfitenyésztésünk oda fog fejlődni, hogy ősi foglalkozásunk legszámtottevőbb termelési ágában a kivitelünket pénzértékben túl fogja szárnyalni. A kereslet baromfi és a termékeit képező élelmi és használati cikkek iránt folyton fokozódik, a mi annyit jelent, hogy baromfit okszerűen tenyészteni igen érdemes, sőt a legjövödelmezőbb foglalkozás.

Szerkesztőségi telefon-szám 49.

Kiadóhivatal- és nyomdal telefon-szám 364.

NYÁRI SZÍNHÁZ.

Kolozsavárt, pénteken, 1901. aug. 23-án.

A MODELL.

Operette 3 felv. Irták: Leon Viktor és Held Lajos. Zenéjét szerette: Souppé Ferencz.

Kezdete 7 órakor, vége 10 előtt.

Színházi játérend.

Szombat: Gerolsteini nagyhercegnő.
Vasárnap: Gerolsteini nagyhercegnő.

NYILT-TÉR.)*

A Torda-Aranyos vármegyei
takarékpénztár igazgatósága
a legmélyebb fájdalommal je
lenti tagjának

Ifj. Báró Zeyk József
urnak

korai gyászos elhunytát.

Az élete delén elköltözött fér-
fiu intézetünknek erős támasza
volt. Mindnyájan tiszteltük, be-
csültük és szerettük.

Emlékét kegyelettel fogjuk
örizni!

531 1-1

Trilby perszajó

* E rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

521 1-3

Birtokrendezési hirdetmény.

Sz. 6455—1901.
mrb.

Hirdetmény.

531 2—3

Közhirre teszem, hogy Alsó-Gárd község egész határára kiterjedő tagosítás iránti ügyben az 1900. évi december hó 14-ikén megtartott s az előmunkálásokra vonatkozó tárgyalás kiegészítése és a volt földesur már megállapított csoportja által működő mérnök ajánlása végett 1901. évi augusztus hó 30-ik napjának délelőtti 9 órájára Alsó-Gárd községébe, a közhégházához tárgyalást tűztem ki, melyre az érdekelt földesuri csoporthoz tartozókat azzal idézem meg, hogy kimaradásuk az elrendelt hivatalos eljárás teljesítését és a tárgyalásnak hivatalbóli megtartását nem akadályozandja.

Egyszersmind felszólítom a birtokrendezési mérnököt, hogy azok, kik ezen ügyben a működő mérnöki teendőket elvállalni szándékoznak, ajánlataikat a szerződési pontozatok előterjesztése mellett hozzám vagy az érdekelt felekhez a fenti határnap előtt küldjék be. E végből tudatom, hogy a határ összerülete 3460 kat.-hold 450 négyszögöl, melyből szántó 1815 kat.-hold 912 négyszögöl, kert 90 kat.-hold 522 négyszögöl, rét 617 kat.-hold 328 négyszögöl, legelő 574 kat.-hold 478 négyszögöl, erdő 74 kat.-hold 418 négyszögöl, nádas 3 kat.-hold 1424 négyszögöl, szőlő 82 kat.-hold 946 négyszögöl, földadó alá nem eső terület 202 kat.-hold, 699 négyszögöl.

A kir. törvényszék nevében.

Gyulafehérvárt, 1901. évi augusztus hó 16-án.

BARTHA GYÖZÖ,
eljáró kir. törvényszéki bíró.

1058—1901. végreh. sz.

536 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirre teszi, hogy a kolozsvári kir. törvényszék 1901. évi 5585. sz. végzésével dr. Gergely Albert ügyvéd által képviselt Kolozsvári iparosok hitelszövetkezete felperes részére Kovács Albert, Kovács Albertné és dr. Bogdán Péter alperesek ellen 280 kor. s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől 1901. évi június hó 8. napján felülfoglalt és 3356 koronára becsült ingóságokra a Kolozsvár városi kir. járásbíró V. II. 787/2.—1901. sz. végzésével az árverés elrendeltetvén, annak 280 kor. tőke, ennek 1901. évi január hó 13. napjától járó 6% kamatai, 1/2% váltódíj és eddig összesen 76 korona 45 fillérben bírósággal megállapított költségek erejéig Kolozsvárt, Mátyás királytér 25. sz. és unió-utca 13. sz. alatt leendő foganatosításán határidőül 1901. évi augusztus hó 24. napján délelőtti 9 órája tűzetik ki, a mikor a bírósággal lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alól is el fognak adni.

Felhívtnak mindazok, kik az árverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alólírt kiküldöttnek vagy írásban beadni, avagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölöslegére fognak utaltatni.

A törvényes határidő a hirdetménynek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítatik.

Kelt Kolozsvárt, 1901. évi augusztus hó 9. napján.

PAP JENŐ,
kir. bírósági végrehajtó.

Magy. kir. Belügyminister.

80084 számhoz.

534 1—2

Földhaszonbérleti hirdetés.

1. A kolozsvári nemzeti színházi országos alap tulajdonát képező **szolnok-dobokavármegyei Szakatura, Drága-Vilma, Rév-Körtvélyes és Szelnice**, valamint **szatmárvármegyei Kis-Bun, Jóháza és Buttyásza** községek határában fekvő, minden szántó-, kaszáló-, legelőhely, továbbá Szakatura községben levő lakóház és gazdasági épületek, a Szamos és Lapos folyókön levő malmok, ugyancsak a Buttyásza község határában levő Kodruj nevű erdőterületen — az erdészeti törvény értelmében — gyakorolható **legeltetési jog**, valamint az azon a területen levő kaszáló-helyek bérletére **nyilvános verseny hirdettetik**.

2. A haszonbérleti időtartam 6 évre állapítatik meg. Kezdetét veszi 1902. évi április hó 24-én és tart bezárólag 1908. évi április hó 24-ig.

3. A bérleti szerződés annak lejárata előtt csak az esetben bontható fel, ha a gróf Teleki családdal fennforgó zálogkiváltási perből kifolyólag a birtok egészben vagy részben átadandó lenne, mely esetben a bérleti szerződés a legközelebbi április hó 24-ikét követő hat hónap múlva megszűnik.

4. Bérlet köteles a bérbevett birtok után bármi néven fizetendő állami, törvényhatósági és községi adókat és rovatokat sajátjából fizetni.

Az erdőpásztorok bérét, valamint az erdőtiszték fizetését szintén bérlet fedezi, de a költségei neki a legutolsó negyedi bér részletből visszatérítetnek.

5. Köteles bérlet a lakó- és gazdasági épületeket tűzkár ellen biztosítani.

6. A hárlomány tárgyát képező birtokon levő erdőterületeknek kihasználása a tulajdonos alapján van fentartva s bérlet az erdőt csakis makkoltatásra és legeltetésre használhatja az erdőtörvény korlátain belül.

7. A tulajdonos alap köteles a birtokon évenként eszközölt favágás alkalmával bérlet számára 12% minden gazdasági cselédje részére 2 négyszögöl tűzifát termelni és kiszolgáltatni. A favágás költségeit bérlet viseli.

8. Köteles bérlet a Szakatura község határában levő lakó- és gazdasági épületeket jó karban tartani és azokat a leltárban leírt állapotban ismét átadni. Hasonlólag a Szamos és Lapos vizén levő malmokat jó karban tartani, azok gátjait fentartani és kijavítani.

9. Köteles bérlet a Szakatura község belső-ségében levő gyümölcsös-kertben évenként 30 drb, magról kelesztett szilvafa-csemetével, 20 drb

diófa és 20 drb alma, körte nemes oltványnyal beültetni és ezen ültetésekkel tulajdonosnak évenként beszámolni.

10. Az épületek, malmok és gátak fentartásához szükséges faanyagot és rőzsét a birtokon levő erdőkből tulajdonos fogja szolgáltatni.

11. Köteles bérlet a birtokrészeket meggyéit a mezőrendőri törvénynek megfelelőleg határjelekkel saját költségén ellátni.

12. Köteles bérlet a szántó-területek 20%-át évenként trágyázni.

13. A szerződésileg megállapított haszonbér évnegyedenkénti előleges részletekben a kolozsvári m. kir. adóhivatalnál lefizetendő, mely hivatalnál a tűzbiztosítási díjak lefizetését igazoló nyugták és az adófizetési könyvecskék is bemutatandók.

14. Köteles bérlet 5000 korona készpénz óvadékok letenni, mely a bérlet által véghez vinni elmulasztott tatarozások költségei, továbbá adó, tűzkárbiztosítási díjak stb. fedezésére igénybe vehető.

A zárt ajánlatok 1000 korona bánatpénzzel ellátva, boríték és pecsét alatt a m. kir. belügyministeriumhoz címezve, 1091. évi október hó 15. napjának déli 12 óráig beküldendők, a hol a részletes bérleti (szerződési) feltételek megtekinthetők.

Budapest, 1901. évi augusztus hóban.

A magy. kir. belügyministerium.

Chief-Office 48. Brixton-Road, London SW.

Valódi

Zagoriai Mellszirup

legkellemesebb szer felnőtteknek és gyermeknek. Mindennemű hurutos torokbaj, tüdőlob, elnyálkásodás és minden belbetegség ellen. A hányást teljesen kizárja. Uveje 3 korona 30 fillér előleges beküldése mellett megrendelhető.

Thierry A. gyógyszerész

balzsam-gyárában

Pregrada, Rohitsch Sauerbrunn mellett. Minden csomagon a következő preselt felíratu czég látható: **A. Thierry's Schutzengel-Apotheke.** 27 10-25

HIRDETÉSEK

a legolcsóbb árban felvállaltatnak

e lap kiadóhivatalában.

Legolcsóbb világítás!

Az **Acetylen** legolcsóbb világítást előidéző, illetve fejlesztő **Hera**-féle **31 lángra** való készülék felette olcsó áron

— ELADÓ. —

Az Acetylen fény hasonlíthatatlanul fényesebb a légszesznél és a világítás egynegyedrésszébe se kerül a légszeszért kiadandó pénznek.

A fejlesztő készülék 40 lángra is képes égő anyagot termelni. — Elszállítható vidékre is.

Bővebb értesítést ad a kiadóhivatal.